

Gönderilme Tarihi (Submitted) : 11.12.2023
Revizyon Tarihi (Revised) : 26.12.2023
Kabul Tarihi (Accepted) : 28.12.2023

TURED
JOTOĞ

Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Lisans Programlarında İngilizce Dört Beceri Öğretimi*

Teaching English Language Skills in Tourism Guidance Undergraduate Programs

Öğr. Gör. Funda GÜÇ ^{iD}

Pamukkale Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Türkiye
Pamukkale University, School of Foreign Languages, Turkey
E-Mail: fagcabay@pau.edu.tr

Doç. Dr. Semih ARICI ^{iD}

Pamukkale Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye
Pamukkale University, Tourism Faculty, Turkey
E-Mail: sarici@pau.edu.tr

Öz

Amaç ve Önem: Turizm rehberliği eğitiminde yabancı dil öğretimi çok önemlidir. Özellikle iletişimsel yeterliliğe ulaşmak için dört beceri öğretimi mutlaka olmalıdır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi verilen fakültelerdeki İngilizce derslerinin dört beceri öğretimi açısından incelenmesidir.

Yöntem: Bu amaç doğrultusunda, lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren 34 üniversitenin müfredatlarında yer alan İngilizce dersleri doküman incelenmesi yöntemi ile 1 Ağustos-15 Eylül tarihleri arasında incelenmiş ve betimsel içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Turizm rehberliği eğitimi veren fakültelerdeki İngilizce derslerinin dört grupta (Akademik İngilizce, Temel İngilizce, Mesleki İngilizce ve Dört Beceri) toplandığı ve bunların içinde en çok dersin Temel İngilizce ve Mesleki İngilizce grubunda yer aldığı görülmüştür. Ayrıca dört beceri derslerinin ilgili müfredatlarda gerektiği kadar yer bulamadığı sonucuna varılmıştır.

Özgünlük/Bilimsel Katkı: Konu ile ilgili yapılan çalışmaların ilkidir ve turizm rehberliği eğitiminde İngilizce dört beceri öğretimi konusunda bir çalışmanın olmadığı ve böylece yeni araştırmalar ile doldurulması gerekli bir boşluğa işaret etmektedir.

Sınırlılıklar: Bu çalışma Devlet Üniversitelerinde Turizm Rehberliği Eğitimi veren lisans programları ile sınırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm rehberliği, turizm rehberliği eğitimi, İngilizce öğretimi, dört beceri öğretimi.

Makale Türü: Araştırma makalesi

Abstract

Purpose and Importance: Teaching foreign languages is very important in tourism guidance education. In particular, four skills must be taught to achieve communicative competence. Therefore, the aim of this study is to examine English courses in faculties having undergraduate tourism guidance program in terms of teaching four skills.

Methodology: For this purpose, English courses in the curricula of 34 universities that provide undergraduate tourism guidance education were examined using the document analysis method between 1 August and 15 September and evaluated with descriptive content analysis.

Atf için (for cited): Güç, F. & Arıcı, S. (2023). Turizm rehberliği eğitimi veren lisans programlarında İngilizce dört beceri öğretimi, *Turist Rehberliği Dergisi*, 6(2), 148-162.

* Bu çalışmanın ilk hali 14.10.2023 tarihinde Denizli'de düzenlenen 23. Ulusal Turizm (UTK) kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Findings: According to the results of the research, it was observed that the English courses in the faculties offering tourism guidance education were categorized into four groups (Academic English, Basic English, Vocational English, and Four Skills) and that most of the courses among them were in the Basic English and Vocational English groups. In addition, it was concluded that the four skills courses did not find enough space in the relevant curricula.

Originality/Value: This is the first study on this topic, and it indicates that there is no study on the teaching English language skills in tourism guidance education, thus pointing to a gap that needs to be filled with new research.

Research Limitations/implications: This study is limited to state university tourism guidance undergraduate programs.

Keywords: Tourism guidance, tourism guidance education, teaching english, teaching four skills.

Paper Type: Research article

Giriş

Turizm gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için ekonomik, sosyal ve kültürel kazanç sağlayan ve ülkelerin refah düzeyini artırmada önemli yer tutan sektörlerden biridir (Dereli & Akiş, 2019). Bu katkıya doğrudan etki eden turizm çalışanları arasında turist rehberleri önemli bir yer tutar. Literatürde pek çok farklı tanımı olmasına karşın turist rehberliğinin en öne çıkan tanımlarından biri Dünya Turist Rehberliği Birliği Federasyonu'nun (World Federation of Tourist Guiding Associations- WFTGA) "Ziyaretçilere kendi seçtikleri dilde rehberlik eden ve bir bölgenin kültürel ve doğal mirasını yorumlayan, normalde ilgili makam tarafından yetkilendirilen ve/veya tanınan, alana özgü bir yeterliliğe sahip olan kişi" tanımıdır (WFTGA, 2023). Türkiye'de 22 Haziran 2012'de 6326 sayılı "Turist Rehberliği Meslek Kanunu" ile yasalaşan turist rehberliği mesleği, "Bu kanun hükümleri uyarınca mesleğe kabul edilerek turist rehberliği hizmetini sunma hak ve yetkisine sahip olan gerçek kişi" olarak tanımlanmıştır. Turist rehberliği hizmeti ise "Seyahat acentacılığı faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acentaları tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentasının yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acenta adına yönetilmesi" şeklinde açıklanmıştır.

Tüm bu tanımlar turist rehberliği mesleğinin ve hizmetinin önemini vurgulamaktadır. Ülkelerinin tanıtımında bu denli öneme sahip olan turist rehberlerinin, mesleklerini en iyi şekilde icra etmeleri için alacakları eğitimin içeriği ve kalitesi çok önemlidir. Alan eğitimlerinin yanı sıra mesleğin olmazsa olmazı olan yabancı dil eğitimi de aynı şekilde önem arz etmektedir. Türkiye'de 2023 yılı itibarıyla sayıca en çok İngilizce dilinde rehber olduğu (n=8614) (TUREB, 2023) ve yönetmelik gereği rehberlik icra etmek için ÖSYM tarafından yapılan Yabancı Dil Sınavı'ndan (YDS) veya TUREB tarafından uygulanan yabancı dil sınavından en az 75 alma gerekliliği göz önünde bulundurulursa turizm rehberliği bölümlerinde verilen İngilizce derslerinin en az alan dersleri kadar ağırlığa sahip olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. YDS 75, dünya çapında öğrencilerin dil becerilerini tanımlamak ve yeterlilik seviyelerini ölçmek için kullanılan Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı olan CEFR'a göre B2 düzeyine denk gelmektedir (ÖSYM, 2013).

Buradan hareketle, turist rehberliği öğrencilerinin mesleğe başlamasında öncül olan yabancı dil eğitiminin önemi ortadır. Yabancı dil eğitiminin de nihai amacı öğrencilere "iletişimsel yeterlilik" (communicative competence) kazandırmaktır. İletişimsel dil öğretiminin içinde yer alan iletişimsel yeterlilik, hem dil hakkında bilgi sahibi olmayı hem de iletişimsel ortamlarda dili nasıl kullanacağını

bilmeyi gerektirir (Jing, 2006). İletişim tanımı gereği, 4 temel dil becerisinin (dinleme, okuma, yazma, konuşma) entegrasyonunu gerektirir (Shen, 2003). Bu 4 makro beceri dil yeterliliğin ayrılmaz bir parçasıdır (Akram ve Malik, 2010). Bu bağlamda, bu çalışmada turizm rehberliği alanında lisans eğitimi veren turizm fakültelerinde okutulan yabancı dil derslerinin içeriği ve dört temel becerinin verilip verilmediği incelenmiştir.

1. Alanyazın

Destinasyon imajının oluşturulmasında ve var olan önyargıların değişmesinde çok büyük öneme sahip olan turist rehberlerinin her anlamda donanımlı ve eğitilmiş olması önem arz etmektedir. Turist rehberlerinin en az bir yabancı dilde çok iyi seviyede okuması, yazması, konuşabilmesi gerekirken, diğer yandan birçok bilim alanında da (tarih, coğrafya, arkeoloji, sanat tarihi, teoloji, edebiyat vb.) kendini yetiştirmiş olması beklenmektedir (Aksoy, 2020). Cumhuriyet öncesi dönemde rehberlik mesleğini azınlıkların çoğunluğu olan Yahudiler yapmaktaydı ve bu kişilerin dil bilmeleri dışında bir eğitimleri yoktu. Bahsi geçen azınlıkların Osmanlı aleyhinde görüşler belirtmesi sebebiyle rehberlikle ilgili ilk düzenleme olan 1890 yılında “Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamname” yayınlanmıştır (Cansu & Tanrıseven, 2020). O dönemde yaşayan Türklerin rehberlik yapmasının önündeki engel ise yabancı dil bilmemeleriydi (Solmaz, 2012).

Turizm rehberlerine 1995 yılına kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın açtığı üç ila altı aylık profesyonel turist rehberliği kursları ile eğitim verilirken, günümüzde ise turist rehberi olabilmek için, üniversitenin ilgili bölümünden mezun olmak, yabancı dil sınavından en az 75 puan almak ve uygulama gezilerini tamamlayarak ruhsatname almak, birlik odalarına kayıt yaptırıp daha sonra çalışma kartına (kokart) sahip olmak gerekmektedir (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, 2014). 2023 yılı itibarıyla Türkiye’de turist rehberliği eğitimi, sadece üniversitelerin ön lisans ve lisans programları ile değil yüksek lisans ve doktora programları ile de yüksek öğretim basamağında da devam etmektedir (Ceylan & Padır, 2022). Ancak mezunların mesleği icra etmelerinin önündeki en büyük engel hala dil sorunudur. Turizm rehberliği programlarında verilen dil derslerinin belirli bir standardının olmayışı verilen eğitimin sorunları arasındadır (Eker & Zengin, 2016). Akgül ve Aktaş (2023), turist rehberlerinin ve rehber adaylarının yabancı dil sınavlarındaki başarılarını inceledikleri çalışmalarında, 2014-2022 yılları arasında 33 farklı yabancı dilden yapılan sınavlardaki genel başarı oranının oldukça düşük olduğunu belirtmişlerdir. Duman ve Mil’e (2008) göre ise dil sorunu sebebiyle rehberlik yapamayanlar sektörün acentacılık, otelcilik gibi diğer alanlarında çalışmaktadırlar.

Yabancı dilin hem mesleğe kabulde hem de mesleğin yapılmasında öneminin bu denli açık olduğu turist rehberliği mesleği için yabancı dil eğitimi ile ilgili literatürde başka çalışmalar da mevcuttur. Türkiye’deki turizm rehberliği eğitiminin genel durumunu ortaya koymayı amaçlayan çalışmada Değirmencioğlu (2001), rehber adaylarının yabancı dil probleminin rehberlik eğitimi programlarında çözülmesinin gerektiğini vurgulamıştır. El-Sharkawy (2007), turist rehberlerinin bilgi ve becerilerini incelediği çalışmada turizm fakültesi mezunlarının Mısır’da rehberlik yapmaları için en az bir dil bilmeleri gerektiğini belirtmiştir. Aslan ve Büyükkuru (2015), Türkiye’de turizm eğitiminin mevcut durumunu inceledikleri çalışmalarında pek çok rehberin gerekli yabancı dil sınavlarından 75 puan üstünü aldıkları halde meslekte sorun yaşadıklarını ortaya koymuşlardır. Lovrentjev (2015), Hırvatistan’daki turist rehberlerinin eğitimi incelediği çalışmada, Hırvatistan’da turist rehberliği yapabilmek için bir yabancı dil konuşma şartı olduğunu belirtmiştir.

Avcı ve Doğan’ın (2018) ise, turist rehberlerine ait şikayetleri inceledikleri çalışmanın sonuçlarından biri rehberin yabancı dil bilgisinin yetersiz olması olmuştur. İşçeli ve Kılıç (2018) Türkiye’de lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren fakülte ve yükseköğullerinin ders

müfredatları incelemiş ve turist rehberi olabilmek için gerekli sertifika programında okutulması gereken zorunlu derslerin yönetmeliğe uygunluğunu araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda, yabancı dil derslerinin sahada çalışacak rehberlerin ihtiyacına göre düzenlenmesi gerektiğine ulaşılmıştır. Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim vermekte olan turizm rehberliği bölümlerinin ders müfredatlarını inceleyen Yenipınar ve Kardaş’ın (2019) çalışmalarının sonuçlarından biri yabancı dil eğitiminin yetersizliği olmuştur. Lisans düzeyinde eğitim veren turizm rehberliği programlarındaki Mesleki İngilizce dersini değerlendiren Taş (2019), başlıca derslerin yetersiz oluşu, özellikle konuşma becerisine daha fazla yer verilmesi gerektiği ve hazırlık sınıfının zorunlu olması gerektiği gibi öneriler sunmuşlardır. Cansu ve Tanrısever (2020), turist rehberlerinin yabancı dil eğitimleri üzerine yaptıkları çalışmada, verilen yabancı dil eğitiminde teorik eğitim yeterli olsa da pratik eğitimin yetersiz olduğu ve rehberlerin mesleği sürdürmesinde kâfi gelmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yabancı dilin mesleklerinde karşılına bir sorun olarak çıktığı literatürde açıkça belirtilen rehberlerin, mesleğe başlamadan önce iyi bir yabancı dil eğitimi almaları gerekliliği açıktır. Alınan eğitimlerde belli bir standardın olmadığı ancak girilecek sınavlardan standart bir başarı beklendiği (en az 75 puan) göz önünde bulundurulursa turizm fakültelerindeki yabancı dil eğitiminde de ortak bir çerçeve ve müfredata ihtiyaç duyulduğu ortadadır. Bahse konu 75 puan, ilk kez 2001 yılında Council of Europe (Avrupa Konseyi, [COP]) tarafından yayınlanan Ortak Avrupa Dil Referans Çerçevesi’ne (Common European Framework of Reference for Language = CEFR) göre B2 seviyesine denk gelmektedir. CEFR’in çıkış noktası öğrenilen dilin öğrenim ve kullanım düzeyini, seviyesini ölçmek ve belli bir standartta ifade edebilmektir (Demir, 2019). Avrupa’da dil eğitimi ve ölçme değerlendirmesini standartlaştırmayı hedefleyen bu çerçeve, sadece Avrupa’da değil pek çok ülkede dil yeterliliğini belirlemede referans olarak kabul görmüştür. Bu sebeple CEFR, Avrupa dışı diller de dahil olmak üzere kapsamlı, tutarlı ve şeffaf sonuçlar elde etmek ve dünya çapında yeterli sayıda insana ulaşmak için 30’dan fazla dile çevrilmiştir (COP, 2001). CEFR’in Türkçe çevirisi ise Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1

Ortak Avrupa Dil Referans Çerçevesi – Küresel Ölçek

Yetkinlik Düzeyi	Yetkinlik Açıklaması	
YETKİN KULLANICI	C2	<ul style="list-style-type: none">- Duyduğu ve okuduğu her şeyi kolayca anlayabilir.- Farklı yazılı ya da sözlü kaynaklardan edindiği bilgiyi özetleyebilir, bu kaynaklara dayalı olarak bir tartışmayı yapılandırabilir, akıcı ve doğal bir anlatım ile sunabilir.- Akıcı bir dil kullanarak kendini tam anlamıyla ifade edebilir. Karmaşık durumlarda bile kendini ifade ederken ince anlam farklarından yararlanabilir.- Farklı yapıya sahip uzun ve karmaşık metinleri anlayabilir ve bu metinlerdeki dolaylı anlatımları ve imaları fark edebilir.- Gereksinim duyduğu ifadeleri fazla zorlanmadan bularak kendini doğal ve akıcı bir şekilde ifade edebilir.
	C1	<ul style="list-style-type: none">- Dili akademik ve mesleki amaçlar için ve günlük yaşamda esnek ve etkili bir şekilde kullanabilir.- Karmaşık konularda, bağlantıların ve ilişkilerin açıkça ortaya konduğu, iyi yapılandırılmış, ayrıntılar içeren metinler yoluyla kendini akıcı bir şekilde ifade edebilir.
BAĞIMSIZ KULLANICI	B2	<ul style="list-style-type: none">- Soyut ve somut konulara dayalı karmaşık metinlerin ana fikrini anlayabilir, kendi uzmanlık alanı olan konularda teknik tartışmalar yürütebilir.- Çok zorlanmadan, belli ölçüde doğal ve akıcı bir dil kullanarak anadilde konuşan birisiyle iletişim kurabilir.- Farklı konularda, ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde kendini ifade edebilir ve bir konunun olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koyarak kendi bakış açısını yansıtabilir.

Tablo 1

Ortak Avrupa Dil Referans Çerçevesi – Küresel Ölçek (Devamı)

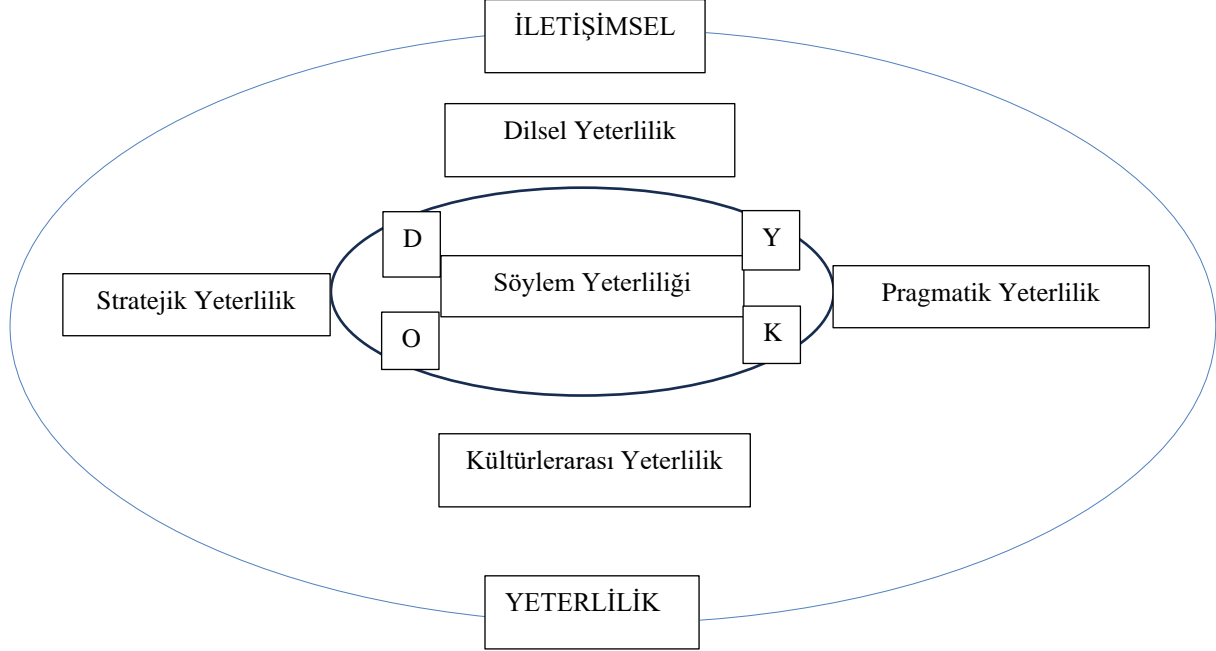
TEMEL KULLANICI	
B1	<ul style="list-style-type: none">- Günlük yaşamda, işte ya da okulda, sık karşılaştığı ve tanıdık olduğu konulara dayalı yazılı ve sözlü ifadeleri ana hatlarıyla anlayabilir.- Seyahatlerde, dilin konuşulduğu yerlerde karşılaşılabilecek çoğu durumların üstesinden gelebilir.- Kişisel ilgi alanları doğrultusunda ya da bildiği konularda, basit, ancak fikirler arası bağlantıların oluşturulmuş olduğu metinler yoluyla kendini ifade edebilir.- Yaşadığı olayları ve deneyimlerini aktarabilir; düşlerinden, umutlarından ve isteklerinden söz edebilir, görüşlerini ve planlarını kısaca nedenleriyle ortaya koyabilir.
A2	<ul style="list-style-type: none">- Kişisel, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre ile ilgili konularda çok sık kullanılan temel deyimleri ve cümleleri anlayabilir.- Bildiği, alışılmış konularda doğrudan bilgi alışverişinde bulunarak basit düzeyde iletişim kurabilir.- Basit bir dil kullanarak kendi özgeçmişi ve yakın çevresi hakkında bilgi verebilir ve anlık gereksinimleri karşılayabilir- Somut gereksinimlerini karşılayabilmek adına bilinen, günlük ifadeleri ve çok temel deyimleri anlayabilir ve kullanabilir.
A1	<ul style="list-style-type: none">- Kendini ya da başkalarını tanıtabilir, bu bağlamda, nerede oturduğu, kimleri tanıdığı, sahip oldukları ve benzeri temel sorular yoluyla iletişim kurabilir.- Konuştuğu kişilerin yavaş ve anlaşılır bir şekilde konuşması ve yardıma hazır olması halinde basit düzeyde iletişim kurabilir.

Kaynak: COP (2023)

Dil öğretiminde en çok kabul gören yaklaşımlardan olan İletişimsel Dil Öğretimi (Communicative Language Teaching= CLT) dilin birincil işlevinin iletişim olduğu ve dilin en iyi iletişim kurarak öğrenildiği teorisine dayanır (Hymes, 1971). Bu yaklaşımın temel hedefi, öğrencilerin iletişimsel yeterliliğini (communicative competence) (Hymes, 1971) geliştirmesidir. Başka bir deyişle, iletişimi gerektiren gerçek hayattaki durumlardan yararlanarak dilin öğrenilmesini sağlamayı amaçlamaktadır (Brandl, 2008). Usó-Juan ve Martínez-Flor (2006) iletişimsel yeterliliğin bileşenlerini; stratejik yeterlilik, dilsel yeterlilik, pragmatik yeterlilik, kültürlerarası yeterlilik olarak belirtmiş ve hepsinin bir araya gelmesiyle ulaşılabilecek yeterliliğin “söylem yeterliliği” olduğunu belirtmiştir. Söylem yeterliliğine ulaşmak için de İngilizcedeki dört temel becerinin öğretimi gereklidir. Şekil 1’de iletişimsel yeterliliğin bileşenleri gösterilmiştir. Buradan hareketle, bu çalışmada Türkiye’de 4 yıllık turizm rehberliği lisans eğitimi veren üniversitelerin müfredatlarında yer alan İngilizce dersleri ve İngilizce 4 beceriyi verip vermedikleri incelenmiştir.

Şekil 1

İletişimsel Yeterliliğin Bileşenleri

Kaynak: Usó- Juan & Martínez-Flor (2006a: 16)

2. Yöntem

Bu çalışmada, Türkiye’de turizm rehberliği eğitimi veren turizm fakültelerinin tespit edilerek bu üniversitelerin müfredatlarında yer alan İngilizce derslerinde dört becerinin kazandırılmasına yönelik ders ve ders içeriklerini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaçla, sadece lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren devlet üniversiteleri incelenerek çalışmanın sınırlılıkları belirlenmiştir. Veriler 1 Ağustos-15 Eylül 2023 tarihleri arasında, her fakültenin kendi internet sayfası üzerinden toplanmıştır. Tüm fakültelerin katalogları sadece İngilizce dersleri açısından incelenmiştir. İlk aşamada dersler bir Excel tablosunda, dersin verildiği dönem göz önünde bulundurularak toplanmıştır. Tablo incelendiğinde ders isimleri farklı yazılmasına rağmen eşanlı olduğu görülmüş olup sonrasında aynı anlama gelen dersler gruplanmıştır. Ayrıca derslerin içeriği göz önünde bulundurularak dersler temalara ayrılmıştır. Yabancı dil eğitiminde uzman dört akademisyenin uzman görüşünden ve literatürden hareketle söz konusu derslerin verilmiş amaçına göre dört temadan oluştuğu tespit edilmiştir. Bu temalar; Akademik İngilizce, Temel İngilizce, Mesleki İngilizce ve Dört Beceri dersleridir. Çalışmada veri toplama tekniği olarak doküman analizi, verilerin analizinde ise betimsel içerik analizi kullanılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren üniversitelerin müfredatlarında yer alan İngilizce dersleri incelenmiştir. Türkiye’de lisans düzeyinde 34 farklı üniversitede turizm rehberliği programı bulunmaktadır. Bu üniversitelerde verilen İngilizce derslerinin sayısı Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2

Turizm Rehberliği Lisans Programlarının İngilizce Ders Sayıları

Üniversite	Ders Sayısı	Üniversite	Ders Sayısı
Adıyaman	24	Akdeniz Manavgat	8
Mardin Artuklu	19	Atatürk	8
İskenderun Teknik	18	Balıkesir	8
Kastamonu	15	Erciyes	8
Çanakkale Onsekiz Mart	14	Gümüşhane	8
Aksaray	12	Kırklareli	8
Anadolu	12	Muğla Sıtkı Koçman	8
Afyon Kocatepe	11	Nevşehir Hacı Bektaş Veli	8
Isparta Uygulamalı Bilimler	11	Sakarya Uygulamalı B.	8
Akdeniz	10	Selçuk Beyşehir Ali Ak.	8
Ege	10	Necmettin Erbakan	7
Karabük	10	Bilecik Şeyh Edebali	6
Zonguldak Bülent Ecevit	10	Hacı Bayram Veli	6
Aydın Adnan Menderes	9	İstanbul Gelişim	6
Bolu Abant İzzet Baysal	9	Mersin	6
Ondokuz Mayıs	9	Pamukkale	6
Selçuk	8	İzmir Kâtip Çelebi	2

Tablo 2’de en çok İngilizce dersi veren üniversiteler sıralanmıştır. Buna göre Adıyaman, Mardin Artuklu, İskenderun Teknik, Kastamonu, Çanakkale Onsekiz Mart, Aksaray, Anadolu, Afyon Kocatepe ve Isparta Uygulamalı Bilimler üniversitelerinin sırasıyla en çok İngilizce dersi veren üniversiteler oldukları görülmektedir. En az İngilizce dersi veren üniversiteler ise 6’şar ders ile Bilecik Şeyh Edebali, Hacı Bayram Veli, İstanbul Gelişim, Mersin, Pamukkale ve 2 ders ile İzmir Kâtip Çelebi üniversiteleri olduğu görülmektedir.

Tablo 3’ te en çok zorunlu İngilizce dersi veren üniversiteler ve verdikleri derslerin zorunluluk durumları verilmiştir. En çok zorunlu İngilizce dersi veren 10 üniversite sırasıyla Adıyaman, Mardin Artuklu, Kastamonu, Çanakkale Onsekiz Mart, Aksaray, Anadolu, Afyon Kocatepe, Ege, Isparta Uygulamalı Bilimler ve Karabük üniversiteleridir. En az zorunlu İngilizce dersine sahip üniversiteler ise 2’şer ders ile Akdeniz, İstanbul Gelişim, İzmir Kâtip Çelebi ve hiç zorunlu İngilizce dersi vermeyen Atatürk ve Ondokuz Mayıs üniversiteleridir.

Her iki tablo beraber incelendiğinde, Adıyaman Üniversitesi ve Mardin Artuklu Üniversitesi’nin en çok zorunlu İngilizce dersi veren ilk iki üniversite olduğu görülmektedir. Ancak en çok İngilizce dersine sahip üçüncü üniversite olan İskenderun Teknik Üniversitesi’nin derslerin zorunluluk durumu incelendiğinde listede gerilere düştüğü, yani açılan İngilizce derslerinin (18) çoğunluğunun (10) seçmeli ders olarak açıldığı görülmektedir. Diğer taraftan ilk ona giren üniversitelerden Adıyaman Üniversitesi ve Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi %10’luk bir bölümünü seçmeli olarak verirken, diğer üniversitelerin tüm İngilizce derslerini zorunlu ders kapsamında verdiği görülmüştür.

Tablo 3

En Çok Zorunlu İngilizce Dersi Veren Üniversiteler ve Derslerin Zorunluluk Durumları

Üniversite	Zorunlu	Seçmeli	Ders Sayısı	Üniversite	Zorunlu	Seçmeli	Ders Sayısı
Adıyaman	21	3	24	İskenderun T.	8	10	18
Mardin Art.	19	0	19	Kırklareli	8	0	8
Kastamonu	15	0	15	Muğla Sıtkı K.	8	0	8
Çanakkale	14	0	14	Nevşehir H.B.V.	8	0	8
Aksaray	12	0	12	Selçuk	8	0	8
Anadolu	12	0	12	Selçuk B.A.A.	8	0	8
Afyon K.	11	0	11	Necmettin Er.	7	0	7
Ege	10	0	10	Sakarya U. B.	7	1	8
Isparta U. B.	10	1	11	Bilecik Şeyh Ed.	6	0	6
Karabük	10	0	10	Hacı Bayram V.	6	0	6
Zonguldak B.E.	10	0	10	Mersin	6	0	6
Aydın Ad. M.	9	0	9	Pamukkale	4	2	6
Bolu Abant İ.B.	9	0	9	Akdeniz	2	8	10
Akdeniz M.	8	0	8	İstanbul G.	2	4	6
Balıkesir	8	0	8	İzmir K.Ç.	2	0	2
Erciyes	8	0	8	Atatürk	0	8	8
Gümüşhane	8	0	8	Ondokuz M.	0	9	9

Üniversitelerin verdiği İngilizce dersleri incelendiğinde, 59 dersin dört ana grupta toplandığı görülmektedir. Bunlar Akademik İngilizce, Temel İngilizce, Mesleki İngilizce ve Dört Beceri Dersleridir. Akademik İngilizce grubunda yer alan dersler ve verildikleri üniversiteler Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4

Akademik İngilizce Dersleri ve Verildikleri Üniversiteler

Akademik	Üniversite Adı
İngilizce-Türkçe Çeviri	Adıyaman*
Türkçe-İngilizce Çeviri	Adıyaman*
Yabancı Dil Sınavına Hazırlık	Adıyaman*
Akademik İngilizce	Afyon Kocatepe, İskenderun Teknik*
Akademik Yazma	İskenderun Teknik*
İngilizce Seminer	İskenderun Teknik*
Yabancı Dil Sınavlarına Hazırlık I-II	Mersin, Pamukkale*
Çeviri Teknikleri	Muğla Sıtkı Koçman
English for Proficiency Exams	Muğla Sıtkı Koçman

* Seçmeli

Tablo 4 incelendiğinde, Akademik İngilizce grubunda yer alan derslerden “Akademik İngilizce”nin sadece Afyon Kocatepe ve İskenderun Teknik üniversitelerinde açıldığı ancak yalnızca Afyon Kocatepe Üniversitesi’nde zorunlu olduğu ve “Yabancı Dil Sınavlarına Hazırlık I ve II” derslerinin sadece iki üniversitede verildiği (Mersin ve Pamukkale) ve bunlardan sadece Mersin Üniversitesi’nde zorunlu olduğu görülmektedir. Diğer akademik İngilizce grubunda yer alan derslerin sadece 1’er üniversitede açıldığı, “Çeviri Teknikleri” ve “English for Proficiency Exams” derslerinin Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi’nde açıldığı ve zorunlu olduğu; geri kalan derslerin ise seçmeli ders grubunda yer aldığı anlaşılmaktadır.

Temel İngilizce ders grubunda yer alan dersler, kendi içinde isimlerindeki benzerlik gözetilerek gruplandırıldığında tablo 5’ e ulaşılmıştır. Bu gruplama yapılırken Yabancı Dil ve İngilizce dersleri eş anlamlı kabul edilmiştir. Buna göre, YÖK tarafından zorunlu tutulan “İngilizce I” dersinin her üniversitede açıldığı İngilizce II dersinin ise iki üniversite hariç tamamında açıldığı görülmektedir. Diğer taraftan Temel İngilizce derslerinin açılma oranının her geçen dönemde düştüğü gözlenirken, ilk iki dönem için neredeyse üniversitelerin tamamı, üç ve dördüncü dönemde ise yarıya yakını Temel İngilizce dersi vermeyi tercih etmiştir. Son dört dönemde ise Temel İngilizce dersinin verilme oranı giderek düşmektedir.

Tablo 5

Temel İngilizce Dersleri ve Derslerin Zorunluluk Durumları

Ders Adı	Üni Sayısı	Zorunlu	Seçmeli	Ders Adı	Üni Sayısı	Zorunlu	Seçmeli
İngilizce I	34	32	2	English Elementary I-II	1	1	0
İngilizce II	32	30	2	English Intermediate I-II	1	1	0
İngilizce III	14	13	1	English Pre-intermediate I-II	1	1	0
İngilizce IV	13	12	1	İleri İngilizce I-II	1	1	0
İngilizce V	10	9	1	İleri Yabancı Dil I-II-III-IV-V	1	0	1
İngilizce VI	10	9	1	İngilizce Main Course	1	1	0
İngilizce VII	6	5	1	Yoğun İngilizce I-II	1	1	0
İngilizce VIII	5	4	1	Yoğun İngilizce I-II-III-IV-V-VI	1	1	0

Mesleki İngilizce dersleri Tablo 6’da gösterilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde, Mesleki İngilizce derslerinin de Temel İngilizce dersleri kadar olmasa da turizm rehberliği eğitimi veren fakültelerin müfredatlarında geniş yer kapladığı anlaşılmaktadır. “Mesleki İngilizce I” ve “Mesleki İngilizce II” derslerinin açıldığı 26 üniversitenin 24’ünde zorunlu olduğu, ilerleyen dönemlerde de azalarak da olsa açılmaya devam ettiği görülmektedir.

Tablo 6

Mesleki İngilizce Dersleri ve Derslerin Zorunluluk Durumları

Ders Adı	Üni Sayısı	Zorunlu	Seçmeli	Ders Adı	Üni Sayısı	Zorunlu	Seçmeli
Mesleki İngilizce I	26	24	2	Mesleki İngilizce VII	5	5	0
Mesleki İngilizce II	26	24	2	Mesleki İngilizce VIII	4	4	0
Mesleki İngilizce III	16	15	1	English for Tourism	1	0	1
Mesleki İngilizce IV	14	13	1	İş Hayatı İçin Yabancı Dil	2	2	0
Mesleki İngilizce V	9	9	0				
Mesleki İngilizce VI	8	8	0				

Lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren fakültelerin müfredatlarında yer alan İngilizce 4 beceri (okuma, dinleme, konuşma, yazma) dersleri ve verildikleri üniversiteler tablo 7’de verilmiştir. Buna göre, üniversitelerin müfredatları incelendiğinde “İngilizce Uygulamalar” dersinin dinleme ve konuşma becerilerine yönelik olduğu ve Adıyaman Üniversitesi’nde sekiz dönem boyunca verildiği anlaşılmaktadır. Buna ek olarak, en fazla dört beceri öğretimine yer veren üniversitelerden biri “İngilizce Sözlü İletişim” dersini dört dönem boyunca veren Anadolu Üniversitesi’dir. Aksaray Üniversitesi de “İngilizce Konuşma” dersine dört dönem ayırarak en fazla İngilizce konuşma becerisine yönelik derse yer veren üniversiteler arasındadır. Yine “İngilizce Konuşma”, “İngilizce Yazma Becerileri”, “İngilizce Dinleme Konuşma” ve “Okuma & Anlama” derslerini dört dönem boyunca veren Mardin Artuklu Üniversitesi İngilizce dört beceri derslerine müfredatında en fazla yer ayıran üniversitedir. Tablonun geri kalanı incelendiğinde, dört beceri dersi veren üniversitelerin sayısının genel olarak az olduğu ve açılan bu derslerin genellikle seçmeli grubunda yer aldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 7

Dört Beceri Dersleri ve Verildikleri Üniversiteler

BECERİ DERSLERİ	ÜNİVERSİTE
İngilizce Uygulamalar I-VIII (Dinleme - Konuşma)	Adıyaman Ü.
İngilizce Dinleme, Okuma ve Konuşma	Afyon Kocatepe Ü.
İngilizce Yazma Becerileri	Afyon Kocatepe Ü.
İngilizce Konuşma I-IV	Aksaray Ü.
İngilizce Sözlü İletişim I-IV	Anadolu Ü.
İngilizce Sözlü İletişim I-II	Atatürk *
İngilizce Okuma & Yazma	Atatürk*
İngilizce Dinleme & Konuşma	Atatürk*, Bolu Abant
İngilizce Okuma ve Anlama	Bolu Abant
Yabancı Dilde Okuma ve Konuşma	Ege, Necmettin Erbakan

* Seçmeli

Tablo 7

Dört Beceri Dersleri ve Verildikleri Üniversiteler (Devamı)

BECERİ DERSLERİ	ÜNİVERSİTE
English Communication Skills I-II	Isparta Uygulamalı Bilimler
İngilizce Sunum Becerileri	İskenderun Teknik*, Kastamonu
İngilizce Dinleme Konuşma III-IV	Mardin Artuklu
İngilizce Okuma Anlama I-II-III-IV	Mardin Artuklu
İngilizce Yazma Becerileri I-II-III-IV	Mardin Artuklu
İngilizce Konuşma I-II	Mardin Artuklu, Muğla Sıtkı Koçman
İngilizce Okuma I-II	Mersin
English Drama	Sakarya Uygulamalı Bilimler*

* Seçmeli

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Ülkelere en çok gelir sağlayan sektörlerin başında gelen turizm sektöründe hem ülkeyi turistlere tanıtan hem de o ülke ile ilgili olumlu bir algının oluşmasını sağlayan turist rehberleridir. Turist rehberleri bir destinasyonu tanıtmakla kalmayıp aynı zamanda her konuda tartışabilecek kadar yabancı dil seviyesine sahip olmalıdır (Genç, 1992). Bu nedenle turist rehberliği eğitiminde yabancı dil eğitiminin niteliği oldukça önemlidir. Ülkemizde sayıca en fazla İngilizce dilinde rehber olduğu (TUREB, 2023) düşünülürse turizm fakültelerinin turizm rehberliği bölümlerinde verilen İngilizce derslerinin önemi de açıkça ortadadır. Ancak İngilizceyi öğrenmek için sadece dilbilgisi yeterli olmayıp bunun yanı sıra dört beceri olarak adlandırılan dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin de yabancı dil eğitimine dahil edilmesi elzemdir. Buradan hareketle, bu çalışmada lisans düzeyinde eğitim veren turizm rehberliği bölümleri YÖK Atlas'tan alınarak ilgili üniversitelerin müfredatları ve ders programlarında yer alan İngilizce dersleri dört beceri yönünden incelenmiştir.

Çalışmanın bulguları incelendiğinde, lisans düzeyinde eğitim veren turizm rehberliği bölümlerinde 59 farklı isimle İngilizce dersi açıldığı ortaya çıkmıştır. Ders içerikleri benzer ve/veya aynı olsa da bu kadar farklı isimle ders açılmasının üniversiteler arası farklılıklar oluşturduğu, İngilizce konusunda ortak bir zeminde buluşulmadığı açıktır. Bu karışıklığın önüne geçebilmek için, üniversitelerin ilgili bölümleri öğretim elemanları ile yabancı dil uzmanlarının bir çalıştayda bir araya gelerek ders isimlerine ve içeriklerine beraber karar vermeleri turizm rehberliği öğrencilerine lisans eğitimi sırasında verilecek İngilizce eğitiminin standarda yaklaşmasını ve yatay geçiş gibi süreçlerde muafiyetlerde yaşanabilecek sorunların önüne geçilmesini sağlayacaktır.

Lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren fakültelerin müfredatlarında yer alan İngilizce dersleri incelendiğinde, dersleri “Akademik İngilizce”, “Temel İngilizce”, “Mesleki İngilizce” ve “Dört Beceri Dersleri” olarak dört ana grupta toplamak mümkündür. Verilere göre en çok ders açılan grup “Temel İngilizce” dersleridir. Bunun sebebi de YÖK tarafından verilmesi zorunlu tutulan “İngilizce I” ve “İngilizce II” derslerinin bu grupta yer almasıdır. Akademik İngilizce grubunda yer alan derslerin de çoğunluğunun seçmeli dersler grubunda yer aldığı göze çarpmaktadır. “Mesleki İngilizce” dersleri de “Temel İngilizce” derslerinden az olsalar da turizm rehberliği eğitimi veren fakültelerin ders programlarında oldukça fazla yer kaplamaktadır. Çalışmanın verilerine göre, İngilizce dört beceri grubunda yer alan dersleri veren 15 üniversite olduğu ancak açılan derslerin çoğunlukla seçmeli dersler arasında olduğu anlaşılmaktadır. Tüm bu sonuçlardan anlaşılacağı üzere

lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren fakültelerin müfredatlarında ağırlıklı olarak “Temel İngilizce” ve “Mesleki İngilizce” grubundaki derslerin yer aldığı, “Akademik İngilizce” ve “Dört Beceri Öğretimi” derslerinin yoğunluğunun ise tüm üniversitelerde az olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, Temel İngilizce ve Mesleki İngilizce dersleri kapsamında dört beceri öğretiminin yürütülmeye çalışıldığı ancak derslerin odak noktasının dört beceri öğretimi olmadığı görülmektedir. Oysaki, iletişimsel yeterliliğe ulaşmak için dört beceri (okuma, dinleme, konuşma, yazma) dersleri olmazsa olmazdır. Bu bağlamda, turizm rehberliği eğitimi veren fakültelerde İngilizce ders saatleri artırılmalı, sekiz döneme yayılmalı ve öğrencilerin dört beceri derslerini de almaları sağlanmalıdır. Sreena ve Ilankumaran (2018) da belirttiği gibi dinleme olmadan konuşma, okuma olmadan yazma becerisi olmayacaktır. Bunun için, ilk dört dönemde “alıcı (receptive)” beceriler olan “dinleme” ve “okuma” dersleri son dört dönemde ise “üretici (productive)” beceriler olan “yazma” ve “konuşma” derslerine ağırlık verilmelidir. Turizm rehberliğinde yazma becerilerinin diğer beceriler kadar ön planda olmayacağı için yazma becerileri yerine de konuşma becerileri dersi verilebilir.

Bu noktada önerilebilecek olan programlardan biri 1. ve 2. Sınıfta “Dinleme Becerileri” ve “Okuma Becerileri” dersleri ile başlayıp, 3. ve 4. Sınıfta “Konuşma Becerileri” ve “Mesleki İngilizce” dersleri ile devam etmek olabilir. Dört dönem boyunca 3'er saat dinleme ve okuma, kalan dört dönemde konuşma ve Mesleki İngilizce dersleri alan bir öğrenci, fakülte eğitimi boyunca 672 saat İngilizce dersi alabilir.

Bir diğer program önerisi ise, tüm turizm rehberliği bölümlerinde yabancı dil hazırlık eğitiminin zorunlu olması ve fakültelerde sekiz dönem boyunca “Mesleki İngilizce” derslerinin verilmesi şeklinde olabilir. Her dönem 3'er saat “Mesleki İngilizce” dersi alan bir öğrenci de sekiz dönem boyunca hazırlık eğitiminin üzerine 336 saat Mesleki İngilizce dersi almış olacaktır. Böylelikle öğrencilerin, fakülte eğitimleri boyunca İngilizceye maruz kalacakları ve mesleklerini icra edebilmek için yeterli İngilizce becerisine sahip olacakları öngörülmektedir.

Kaynakça

- Akgül, O. & Aktaş, A. C. (2023). Turist rehberlerinin ve rehber adaylarının yabancı dil sınavı başarıları üzerine bir değerlendirme. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 192-203. <https://doi.org/10.32572/guntad.1188869>.
- Akram, A. & Malik, A. (2010). Integration of language learning skills in second language acquisition. *International Journal of Arts and Sciences*, 3(14), 231-240.
- Aksoy, Z. (2020). *Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki üniversitelerde öğrenim gören turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin İngilizcenin 4 temel dil becerisine yönelik öz yeterlik inançlarının incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Batman Üniversitesi.
- Aslan, Z. & Büyükkuru, M. (2015, May 28-30). *Türkiye'de turizm rehberliği eğitimi ve mevcut durum analizi*. I. Avrasya Uluslararası Turizm Kongresi Güncel Konular, Eğilimler ve Göstergeler Kongresinde sunulan bildiri. Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi, Konya
- Avcı, E. & Doğan, S. (2018). E-şikâyetler turist rehberleri hakkında ne söylüyor? *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(1), 133-148.
- Brandl, K. (2008). *Communicative language teaching in action*. Upper Saddle River, NJ.

- Cansu, E., & Tanrısever, C. (2020). Turist rehberlerinin yabancı dil eğitimleri üzerine bir araştırma a study on foreign language trainings of tourist guides. *Turar Turizm ve Araştırma Dergisi*, 9(1), 26-44.
- Ceylan, U. & Padır, H. (2022). Turist rehberliği bölümü akademik personelinin eğitim profili: Devlet üniversiteleri üzerine bir araştırma. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(7), 842-857.
- Council of Europe (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge University Press.
- Council of Europe (2023). *Official Translations of CEFR Global Scale*. Council of Europe Portal. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/official-translations-of-the-cefr-global-scale>
- Değirmencioğlu, A. Ö. (2001). Türkiye’de turizm rehberliği eğitimi üzerine bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12, 189- 196.
- Demir, T. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde standart ve akreditasyon sorunu*. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi 1. Öğrenci Sempozyumu’nda sunulan bildiri, Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Dereli, D. D. & Akiş, E. (2019). Türkiye’de turizm gelirleri ile iktisadi büyüme arasındaki ilişkinin analizi (1970-2016). *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33(2), 467-478. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atauniiibd/issue/44281/474811>
- Duman, G. & Mil, Z. (2008). Akademik görüş: Turist rehberliği ve eğitimi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 5(4). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/117553>
- Eker, N. & Zengin, B. (2016). Turist rehberliği eğitiminin değerlendirilmesi: Profesyonel turist rehberleri üzerine bir uygulama. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 65-74.
- El-Sharkawy, O. K. (2007). Exploring knowledge and skills for tourist guides: Evidence from Egypt. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 2(2), 77-94.
- Genç, Ö. (1992). Rehberlik Eğitime Eleştirel Bir Yaklaşım, T.C. Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitimi, Konferans – Workshop, 9-11 Aralık 1992, Ankara.
- Hymes, D. (1971). Competence and performance in linguistic theory. Huxley & Ingram (Ed.) *Language Acquisition: Models and methods*. (1. Baskı, s. 3-28). London: Academic Press
- İşçeli, Z. & Kılıç, G. (2018). Lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren fakültelerin müfredatlarının incelenmesi. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 1(1), 41-56. <https://doi.org/10.34090/tured.442067>
- Jing, W. U. (2006). Integrating skills for teaching EFL—Activity design for the communicative classroom. *Sino-US English Teaching*, 3(12), 122-133.
- Lovrentjev, S. (2015). Education of tourist guides: Case of Croatia. *Procedia Economics and Finance*, 23, 555-562.

- ÖSYM. (2013). Uluslararası Yabancı Dil Sınavları Eşdeğerlikleri. ÖSYM'den elde edilmiştir.
<https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2023/GENEL/2OCAK201323N%C4%B0SAN2013.pdf>
- Paslı, N. Ç. & Paslı, M. M. (2022). Turist rehberliği lisans bölümlerinde verilen yabancı dil derslerinin incelenmesi. *Avrasya Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 21-30.
- Shen, Y. (2003). Teaching postgraduate English as international communication. *IATEFL ISSUES*, 8-9.
- Solmaz, C. (2012). *Turizm politikalarının oluşturulmasında turist rehberlerinin rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Akdeniz Üniversitesi.
- Sreena, S. & Ilankumaran, M. (2018). Developing productive skills through receptive skills—a cognitive approach. *International Journal of Engineering & Technology*, 7(4.36), 669-673.
- Taş, E. (2019). *Lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitiminde mesleki İngilizce dersine yönelik bir değerlendirme* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Ege Üniversitesi.
- TUREB (2023). Rehber İstatistik. 15.09.2023 tarihinde <http://www.tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik> adresinden alınmıştır.
- Turist Rehberliği Meslek Kanunu, (2012). 15.09.2023 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6326.pdf> adresinden alınmıştır.
- Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, (2014). 15.09.2023 tarihinde https://www.tursab.org.tr/apps/OldFiles//dosya/7242/turist-rehberligimeslek-yonetmeliği_7242_4901771.pdf adresinden alınmıştır.
- Usó-Juan, E., & Martínez-Flor, A. (2006). Approaches to language learning and teaching: Towards acquiring communicative competence through the four skills. *Current trends in the Development and Teaching of the Four Language Skills*, 3-26.
- Yenipınar, U. & Kardaş, K. (2019). Turizm rehberliği bölümleri müfredat geliştirme önerisi. *Journal of Travel and Tourism Research*, 15, 1-26.
- Yüksek Öğretim Kurulu, (2023). <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=11007>.
- WFTGA (2023) World Federation of Tourist Guiding Associations: <http://www.wftga.org/tourist-guiding/what-tourist-guide> Erişim Tarihi: 9 Eylül 2023.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Turist Rehberliği Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

ARAřTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı: %50
2. yazar katkı oranı: %50